

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๖ เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑๐๙/๒๕๖๔

เรื่อง	เสรีภาพในการประกอบอาชีพ กรณีกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐออกคำสั่งมิให้ราชภาร เปิดบริการบ้านพักโอมสเตย์	
ผู้ร้อง	[REDACTED]	ที่ ๑
ผู้ถูกร้อง	เขตราชษาพันธุ์สัตว์ป่าเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่	ที่ ๒

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องทั้งสองได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๑๐๙/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๓ กล่าวอ้างว่า ผู้ร้องทั้งสองและราชภารกลุ่มนี้อาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่บ้าน [REDACTED]

อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ซึ่งเป็นหมู่บ้านของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เผ่าลีซู ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มานานโดยได้มีการจัดตั้งหมู่บ้าน มาตั้งแต่ปี ๒๕๘๗ ก่อนที่จะมีการประกาศจัดตั้งเขตราชษาพันธุ์สัตว์ป่าเชียงดาว แต่เดิมชนเผ่าลีซู ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ทำสวนตามวิถีชีวิตสืบท่องกันมา ภายหลังเกิดภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ และปัญหาภัยแล้งทำให้ไม่สามารถทำการเกษตรได้ตามปกติ ประกอบกับลักษณะภูมิประเทศของ [REDACTED]

[REDACTED] มีความสวยงาม ตั้งอยู่ตระหง่านกับดอยหลวงเชียงดาวซึ่งเป็นจุดที่สามารถมองเห็นวิวทิวทัศน์ของ ดอยหลวงเชียงดาวได้อย่างใกล้ชิด อีกทั้งวัฒนธรรมของชนเผ่าลีซูเป็นที่น่าสนใจ ราชภารจึงเริ่มประกอบ กิจการบ้านพักโอมสเตย์ในพื้นที่ดังกล่าวเพื่อรับนักท่องเที่ยว โดยในเวลานั้นรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริม การท่องเที่ยวอย่างจริงจังอีกด้วย ต่อมา [REDACTED] เป็นที่รู้จักและมีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ราชภารซุ่มชน [REDACTED] ทุกครัวเรือนจึงหันมาประกอบอาชีพเปิดบริการบ้านพักโอมสเตย์แทนการทำไร่ ทำสวนตามวิถีชีวิตดังเดิม ซึ่งการประกอบกิจการบ้านพักโอมสเตย์นั้นเป็นการสร้างรายได้และก่อให้เกิดการ หมุนเวียนทางเศรษฐกิจ ทำให้ชาวชุมชน [REDACTED] มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จนกระทั่งเมื่อปี ๒๕๖๕ ผู้ถูกร้องได้เข้ามาดำเนินการจัดระเบียบบ้านพักโอมสเตย์ โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการสามารถเปิดให้บริการ บ้านพักโอมสเตย์ได้รายละไม่เกิน ๒ หลัง และланสำหรับการเดินท่องเที่ยวไม่เกิน ๔ หลัง ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๖ ผู้ถูกร้องได้ประกาศห้ามมิให้ผู้ใดเข้าไปพักที่บ้านพักโอมสเตย์โดยให้เหตุผลว่า

/ผู้ประกอบการ...

ผู้ประกอบการบ้านพักโภมสเตยไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหมายเบียบและไม่มีการสร้างศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมแต่ผู้ถูกร้องกลับอนุญาตให้ผู้ประกอบการบางกลุ่มสามารถเปิดให้บริการบ้านพักโภมสเตยได้โดยอ้างถึงการทำประชามหมู่บ้านและการเจรจาตกลงในชุมชน ซึ่งมีผู้ประกอบการเพียง ๑๗ ราย เท่านั้น ที่ได้รับอนุญาตให้เปิดบริการบ้านพักโภมสเตยได้รวมตัวกันเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมบริเวณถนนทางเข้าหมู่บ้าน [REDACTED] แต่กลับถูกผู้ถูกร้องแจ้งความดำเนินคดีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจนครบาลเชียงดาว ผู้ร้องเห็นว่า การดำเนินการของผู้ถูกร้องเป็นการลือภัยบังคับและจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพของผู้ร้อง และราชฎรในพื้นที่ จึงขอให้ตรวจสอบ

๒. การพิจารณาคำร้องเบื้องต้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาจากข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วเห็นว่า พฤติกรรมตามที่ผู้ร้องทั้งสองกล่าวอ้างเป็นกรณีเกี่ยวกับเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ซึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖

๓. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบ การละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้มีหนังสือสอบถามข้อเท็จจริงไปยังผู้ถูกร้อง และลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง [REDACTED] สำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบโดยพิจารณาประกอบเอกสารและหลักฐาน ดังต่อไปนี้

(๑) หนังสือผู้ถูกร้อง ที่ ทส ๐๙๙๖.๗๐๖/๘๔๖ ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๔ ซึ่งผู้ถูกร้องได้มีการซึ่งข้อเท็จจริงแล้ว

สำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบโดยพิจารณาประกอบเอกสารและหลักฐาน ดังต่อไปนี้
(๒) บันทึกการรับฟังข้อเท็จจริงทางโทรศัพท์จาก [REDACTED] นักวิชาการป้าไม้ ชำนาญการพิเศษ หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเชียงดาว ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๔

(๓) บันทึกการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๔ [REDACTED]
สำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบโดยพิจารณาประกอบเอกสารและหลักฐาน ดังต่อไปนี้

/๔) บันทึก...

๔) บันทึกการให้ถ้อยคำของผู้ร้องที่ ๒ ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕

๔. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาคำร้อง ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง ฝ่ายผู้ถูกร้อง บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งบทบัญญัติของกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้ว ข้อเท็จจริงรับฟังในเบื้องต้นได้ว่า ผู้ร้องทั้งสองและรายภูรุกุลุ่มนี้อาศัยอยู่ในพื้นที่ [REDACTED]

[REDACTED] อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ๓ หมู่บ้าน ได้แก่ [REDACTED]

[REDACTED] มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น ๑๙๕ ครัวเรือน ประชากรประมาณ ๔๐๐ คน เป็นหมู่บ้านของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เผ่าลีซุที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวมาตั้งแต่ปี ๒๕๘๗ ก่อนที่จะมีการประกาศจัดตั้งเขตกราดพันธุ์สัตว์ป่าเชียงดาว ซึ่งชนเผ่าลีซุนั้นจะอยู่ร่วมกับคนเป็นเครือญาติ โดยมีลักษณะเป็นครอบครัวขยายและการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมทางวัฒนธรรม และพิธีกรรมตามความเชื่อแบบดั้งเดิมทั้งเครือญาติและพี่น้องกลุ่มชาติพันธุ์ แต่เดิมมีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำไร่ทำสวนตามวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ แต่ด้วยภาวะเศรษฐกิจและปัญหาภัยแล้งในเวลาต่อมา ราชภูร ในพื้นที่จึงเริ่มประกอบกิจการบ้านพักโภมสเตยโดยมีการสร้างบ้านพักในลักษณะเป็นกระท่อมใช้สัดจากธรรมชาติขึ้นในพื้นที่บริเวณที่อยู่อาศัยของตนเองตั้งแต่ปี ๒๕๘๐ เป็นต้นมา และด้วยที่ดินของ [REDACTED]

[REDACTED] อยู่ตรงข้ามกับดอยหลวงเชียงดาวซึ่งสามารถมองเห็นทิวทัศน์ของดอยหลวงเชียงดาวได้อย่างใกล้ชิด ทำให้บ้านพักโภมสเตยในพื้นที่ [REDACTED] กลายเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ส่งผลให้ปริมาณนักท่องเที่ยวที่เข้าพักมีจำนวนมากขึ้น ราชภูรในพื้นที่จึงปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ด้วยจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นการประกอบกิจการบ้านพักโภมสเตยเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว โดยปัจจุบันราชภูร ในพื้นที่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่อาศัยและทำกินภายใต้เขตกราดพันธุ์สัตว์ป่าเชียงดาวตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๑ ต่อมาห่วงประมาณเดือนสิงหาคม ๒๕๘๙ ผู้ถูกร้องได้ดำเนินการสำรวจตรวจสอบการประกอบกิจการบ้านพักโภมสเตยในพื้นที่ดังกล่าวพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินทำกินจากเดิมที่เป็นบริเวณที่อยู่อาศัยและทำการเกษตรมาเป็นการประกอบกิจการบ้านพักโภมสเตย

/โดยมีจำนวน...

* มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๑ (และเพิ่มเติมเฉพาะส่วนภาคเหนือเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒) กรมป่าไม้ได้ดำเนินการสำรวจการถือครองที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในปี ๒๕๖๑ – ๒๕๖๓ และเริ่มดำเนินการตามโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดังต่อไปนี้ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ เป็นต้นมา โดยใช้แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ มาตราส่วน ๑ : ๕,๐๐๐ ซึ่งถ่ายไว้เมื่อปี ๒๕๖๔ เป็นกรอบพื้นที่ดำเนินการ จากนั้นทำการสำรวจรังวัดแปลงที่ดินที่ราชภูรถือครองเพื่ออยู่อาศัย/ทำกิน อยู่แล้ว และตรวจสอบพื้นที่หากเป็นลุ่มน้ำขั้นที่ ๓ หรือ ๔ หรือ ๕ และไม่ล่อแหลมคุกคามต่อระบบนิเวศ จะดำเนินการออกหนังสืออนุญาตให้สิทธิ์ทำกิน (สหก.) ต่อไป แต่หากเป็นที่ลุ่มน้ำขั้นที่ ๑ หรือ ๒ หรือพื้นที่ล่อแหลมคุกคามต่อระบบนิเวศ จะจัดทำเป็นเขตพื้นที่ควบคุม ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๑ และมาตรา ๑๖ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗

โดยมีจำนวนผู้ประกอบการบ้านพักโภมสเตย์ในขณะนั้นทั้งสิ้น ๑๕ ราย บ้านพักโภมสเตย์ทั้งหมด ๑๐๑ หลัง ซึ่งการประกอบกิจการบ้านพักโภมสเตย์ในลักษณะดังกล่าวเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่ได้รับการคุ้มครองตามมติคณะรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องเรียนได้ดำเนินการรื้อถอนบ้านพักโภมสเตย์ที่อยู่นอกเขตพื้นที่ตามมติคณะรัฐมนตรี ส่วนบ้านพักโภมสเตย์ที่อยู่ในเขตพื้นที่ตามมติคณะรัฐมนตรีให้หยุดสร้างและขยายเพิ่มเติม ซึ่งกรณีของผู้ร้องทั้งสองเป็นพื้นที่ในแปลงตามมติคณะรัฐมนตรีแต่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์มาทำบ้านพักโภมสเตย์ โดยครอบครัวของผู้ร้องทั้งสองมีลักษณะเป็นครอบครัวใหญ่ มีสมาชิกในครอบครัวทั้งสิ้น ๙๙ คน แต่มีที่ดินเพียงหนึ่งแปลงที่ใช้ประโยชน์ในการประกอบกิจการบ้านพักโภมสเตย์เพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัว

เมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ผู้ถูกร้องมีการประชุมเพื่อหารือข้อตกลงร่วมกันกับผู้ประกอบการบ้านพักโภมสเตย์ในพื้นที่ █ ณ ห้องประชุมเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเชียงดาว โดยมีหัวหน้าหน่วยเฉพาะกิจปฏิบัติการพิเศษผู้พิทักษ์อุทยานแห่งชาติและสัตว์ป่า (ชุดพญาเสือ) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในขณะนั้น เป็นประธาน ซึ่งแจงแนวทางการแก้ไขปัญหาและได้ข้อตกลงร่วมกันในที่ประชุม^๓ โดยสรุปได้ว่า บ้านพักโภมสเตย์ที่อยู่ในพื้นที่ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ ให้คงเหลือบ้านพักจำนวน ๒ หลัง พื้นที่สำหรับการเต็นท์ได้จำนวน ๔ หลัง และระเบียงชั้นวิว ๑ ระเบียง และบ้านพักโภมสเตย์ที่ไม่มีร่องรอยการใช้ประโยชน์มาก่อนปี ๒๕๕๕ ให้ดำเนินการรื้อถอนทั้งหมด หากไม่ยินยอมจะดำเนินการตามกฎหมาย

ต่อมาระหว่างวันที่ ๗ - ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ คณะเจ้าหน้าที่ซึ่งประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร ฝ่ายปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้สนับสนุนการดำเนินการรื้อถอนบ้านพักโภมสเตย์ ตรวจสอบพื้นที่บุกรุก

/และดำเนินการ...

^๓ แนวทางการแก้ไขปัญหาและข้อตกลงเมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

(๑) บ้านพักโภมสเตย์ที่อยู่ในพื้นที่ที่มีการแจ้งการครอบครองตามมติคณะรัฐมนตรี และมีร่องรอยการใช้ประโยชน์ก่อนปี ๒๕๕๕ ให้รื้อถอนบ้านพักให้เหลือครึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมด ภายในวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

(๒) ให้คงเหลือบ้านพักจำนวน ๒ หลัง เท่านั้น ภายในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ และอนุญาตให้มีการใช้พื้นที่การเต็นท์ได้จำนวน ๔ หลัง และระเบียงชั้นวิว ๑ ระเบียง

(๓) บ้านพักโภมสเตย์ที่ไม่มีร่องรอยการใช้ประโยชน์มาก่อนปี ๒๕๕๕ ให้รื้อถอนทั้งหมด หากไม่ยินยอมจะดำเนินการตามกฎหมาย

(๔) ให้ดำเนินการรักษาภารกิจชีวิตชนเผ่าลិច การแต่งกายด้วยชุดประจำชนเผ่าลិច และมีการสร้างศูนย์วัฒนธรรมชนเผ่าลិច แสดงประเพณีวัฒนธรรมร่วมกับเจ้าหน้าที่ของที่ระลึกของชนเผ่า โดยให้มีการประสานการออกแบบก่อสร้างร่วมกับผู้ถูกร้อง ให้หมู่บ้านมีพื้นที่การเกษตร ปลูกผัก ไม้ผล และมีสี่นั้น หากไม่มีการทำเกษตรภายใน ๓ ปี จะขอคืนพื้นที่

(๕) ให้มีการบันทึกข้อตกลงยินยอมรื้อถอนที่พัก และปรับปรุงบริเวณสถานที่พักเพื่อเป็นที่พักและลานกางเต็นท์ ตามรูปแบบโภมสเตย์ด้วยความสมัครใจ โดยมีเจ้าหน้าที่เข้าร่วมช่วยรื้อถอนในเบื้องต้น และ

(๖) บ้านพักใดที่เข้าหลักเกณฑ์รูปแบบบ้านพักโภมสเตย์ให้ทำเป็นบ้านพักตัวอย่าง

และดำเนินการรื้อถอนบ้านพักโภมสเตย์ตามแนวทางการแก้ไขปัญหาเมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๙ ด้วยความสมัครใจ และได้ร่วมกันจัดทำบันทึกข้อตกลงฯ ลงวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๙ เพื่อแก้ไขปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ [REDACTED] กับผู้ประกอบการบ้านพักโภมสเตย์ จำนวน ๑๒ ราย ซึ่งภายหลังได้มีการประชุมติดตามตรวจสอบการดำเนินการตามบันทึกข้อตกลงดังกล่าวเรื่อยมา โดยเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๐ ผู้ถูกร้องได้เข้าตรวจสอบพื้นที่บริเวณ [REDACTED] ผลปรากฏว่า ผู้ประกอบการมีการสร้างและขยายบ้านพักโภมสเตย์เพิ่มขึ้นจากจำนวนที่ได้ทำบันทึกข้อตกลงกันไว้จากจำนวน ๑๒ ราย เป็นจำนวน ๑๙ ราย โดยมีการยกเลิกกิจการและรื้อถอนไปจำนวน ๒ ราย คงเหลือ ผู้ประกอบการบ้านพักโภมสเตย์ตามบันทึกข้อตกลงทั้งหมด ๑๗ ราย

จนกระทั่งเมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๑ มีการประชุมแก้ไขปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน

[REDACTED] ณ ห้องประชุมอำเภอเชียงดาว ซึ่งจากการตรวจสอบการใช้ประโยชน์ที่ดิน [REDACTED]

พบว่ามีผู้ประกอบการ [REDACTED] ไม่ได้ทำตามบันทึกข้อตกลงฯ ผู้ถูกร้องได้เก็บข้อมูลผู้ประกอบการบ้านพักโภมสเตย์ทั้งรายเดิม รายใหม่ และสิ่งปลูกสร้างใหม่ที่ก่อสร้างในลักษณะคล้ายการประกอบการบ้านพักโภมสเตย์ในพื้นที่ [REDACTED] รวมทั้งสิ้น ๓๑ ราย บ้านพัก ๕๓ หลัง ห้องพัก ๗๒ ห้อง และเต็นท์ ๙๒ หลัง โดยกรณีของผู้ร้องทั้งสองเป็นผู้ประกอบการบ้านพักโภมสเตย์ที่มีชื่อยื่นบันทึกข้อตกลงเดิมแต่มีการขยายต่อเติมบ้านพักเพิ่ม พบว่ามีจำนวนทั้งหมด ๕ ราย ซึ่งเป็นการขยายเพิ่มเติมบ้านพักโภมสเตย์ในพื้นที่แปลงเดิมของผู้ร้องทั้งสอง ผู้ถูกร้องจึงได้มีคำสั่งให้ดำเนินการรื้อถอนบ้านพักโภมสเตย์ที่ไม่ได้เป็นไปตามข้อตกลงและมีการดำเนินคดีตามกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ ทั้งสิ้น ๕ คดี

เมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๒ ผู้ถูกร้องได้ออกประกาศห้ามมิให้ผู้ใดเข้าไปในเขตราชอาณาจักรสัตว์ป่าเชียงดาว บริเวณ [REDACTED] เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ดังกล่าวเนื่องจากมีการใช้ประโยชน์ที่ดินผิดเงื่อนไขการแจ้งการครอบครองที่ดินในเขตป่าตามติกนารัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ซึ่งผู้ถูกร้องได้ตรวจสอบพื้นที่อย่างต่อเนื่อง พบร่างผู้ประกอบการบางรายกระทำการผิดเงื่อนไขตามติกนารัฐมนตรีและกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ด้วยการบุกรุกขยายพื้นที่บ้านพักโภมสเตย์โดยไม่ได้รับอนุญาตอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อพื้นที่ป่า จึงห้ามมิให้ผู้ใดเข้าไปท่องเที่ยวบริเวณบ้าน [REDACTED] ว่าการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่จะแล้วเสร็จ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองและดูแลรักษาเขตราชอาณาจักรสัตว์ป่า มิให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันเกิดจาก การท่องเที่ยว

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๒ ผู้ถูกร้องมีการจัดประชุมเรื่องการแก้ไขปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินบ้านพักโภมสเตย์ [REDACTED] โดยมีผู้ประกอบการบ้านพักโภมสเตย์ จำนวน ๑๗ ราย

/และรายภร...

^๑ ประกาศเขตราชอาณาจักรสัตว์ป่าเชียงดาว เรื่อง ห้ามมิให้ผู้ใดเข้าไปในเขตราชอาณาจักรสัตว์ป่าเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๒

และราชภูมิ [REDACTED] เพื่อรับฟังความคิดเห็นและหารือแนวทางการแก้ไขปัญหาการประกอบกิจการบ้านพักโภมสเตย์ ซึ่งที่ประชุมมีมติให้ผู้ประกอบการต้องดำเนินการต่าง ๆ ภายใต้เงื่อนไขและข้อตกลงร่วมกันทั้งในเรื่องการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการโภมสเตย์โดยชุมชน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การดำรงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของชนเผ่าลីម្បូឌីต้องมีการสร้างศูนย์วัฒนธรรมของหมู่บ้าน รวมถึงการสร้างการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งต่อมานักท่องเที่ยวในพื้นที่ให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสมาคมท่องเที่ยวอำเภอเชียงดาว เข้าดำเนินการตรวจสอบมาตรฐานของผู้ประกอบการบ้านพักโภมสเตย์ในพื้นที่ [REDACTED] ผลปรากฏว่า ผู้ประกอบการบ้านพักโภมสเตย์ตามบันทึกข้อตกลง จำนวน ๑๗ ราย ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขและข้อตกลง ข้างต้น จึงอนุโลมให้เปิดบริการได้ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒ เป็นต้นมา จนเมื่อวันที่ ๒๘ - ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๒ ผู้ร้องทั้งสองและราชภูมิกลุ่มที่ไม่สามารถเปิดบริการบ้านพักโภมสเตย์ได้มีการรวมตัวกัน เรียกร้องขอความเป็นธรรมบริเวณถนนปากทางเข้าหมู่บ้าน [REDACTED] ให้เกิดเหตุขัดแย้งขึ้นระหว่าง ผู้ประกอบการที่ไม่ได้รับอนุญาตให้เปิดบริการบ้านพักโภมสเตย์และผู้ประกอบการที่ได้รับอนุญาต รวมทั้ง นักท่องเที่ยวซึ่งไม่สามารถเข้าไปพักที่ [REDACTED] ได้ จากเหตุการณ์ดังกล่าวผู้ถูกร้องได้แจ้งความ ดำเนินคดีกับผู้ประกอบการที่ออกมากเรียกร้องฐานขัดขืนคำสั่งเจ้าหน้าที่และไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง

ทั้งนี้ เมื่อประมาณเดือนมกราคม ๒๕๖๓ ผู้ถูกร้องและราชภูมิในพื้นที่ [REDACTED] ได้มีการเจรจาหารือและตกลงร่วมกันว่าจะหยุดประกอบกิจการบ้านพักโภมสเตย์ในพื้นที่ดังกล่าวไว้ ชั่วคราวก่อน เนื่องจากผู้ถูกร้องและหน่วยเฉพาะกิจปฏิบัติการพิเศษผู้พิทักษ์อุทยานแห่งชาติและสัตว์ป่า อยู่ระหว่างดำเนินการสำรวจขอบเขตที่ดินของราชภูมิและจัดทำแผนบริหารจัดการพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ตามมาตรา ๑๒๑ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ เสนอต่อกรมอุทยาน แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการประกอบกิจการบ้านพักโภมสเตย์และการท่องเที่ยวในพื้นที่ [REDACTED] ในระยะยาว โดยอาศัยรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชน (Community Base Ecotourism) บนฐานของการรักษาอาริธรรมเพื่อ วัฒนธรรมของชุมชน และความสมดุลและ ยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครอง สิทธิมนุษยชนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามรายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๓๕๑/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒

กรณีมีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า ผู้ถูกร้องได้กระทำหรือละเลยการกระทำที่เป็นการจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพของบุคคลโดยไม่เป็นธรรม อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้องทั้งสอง หรือไม่ อย่างไร

/พิจารณา...

* รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่ ๓๕๑/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒ เรื่อง สิทธิชุมชน กรณีกล่าวอ้างว่า เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเชียงดาวรื้อถอนบ้านพักโภมสเตย์ ทำให้ได้รับความเดือดร้อน

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๐^๔ บัญญัติรับรองเสรีภาพในการประกอบอาชีพของบุคคล การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยต้องเป็นการจัดระเบียบการประกอบอาชีพเพียงเท่าที่จำเป็นหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ และไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติ ประกอบกับมาตรา ๔๓ (๒)^๕ บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลและชุมชนในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน การจำกัดสิทธิดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยจะต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่นุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีได้ กรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะ ไม่เป็นการเพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ขณะเดียวกันรัฐย่อมมีหน้าที่ตามมาตรา ๕๗ (๒)^๖ ในการอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา พื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน

จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ร้องทั้งสองและราชฎรในพื้นที่เป็นชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เผ่าลีซู แต่เดิมประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ทำสวนตามวิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิม แต่ด้วยภาวะทางเศรษฐกิจและปัญหาภัยแล้ง จึงมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินทำกินจากเดิมที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพเกษตรกรรมมาเป็นการประกอบกิจการบ้านพักโภมสเตย์เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว ผู้ถูกร้องร่วมกับหน่วยเฉพาะกิจปฏิเสธผู้พิทักษ์อุทยานแห่งชาติและสัตว์ป่าได้ดำเนินการประชุมเจรจาหารือและตกลงร่วมกับผู้ประกอบการบ้านพักโภมสเตย์ เพื่อแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ดังกล่าว จนนำมาสู่การจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันกับ

/ผู้ประกอบการ...

^๔ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๔๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศไทย การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือจัดการกีดกันหรือการผูกขาด การคุ้มครองผู้บริโภค การจัดระเบียบการประกอบอาชีพเพียงเท่าที่จำเป็น หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น

การตรากฎหมายเพื่อจัดระเบียบการประกอบอาชีพตามวรรคสอง ต้องไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติหรือก้าว่าก่ายการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา

มาตรา ๔๓ (๒) บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๗ (๒) รัฐต้องอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา พื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

ผู้ประกอบการบ้านพักโภมสเตย์ เมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ซึ่งเงื่อนไขตามข้อตกลงที่จัดทำขึ้น เป็นการพิจารณาจากการถือครองที่ดินเพื่อทำการตั้งแต่เดิมตามมติคณะกรรมการรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ ประกอบกับหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวก่อนปี ๒๕๕๕ โดยอนุญาตให้ผู้ประกอบการที่มีบ้านพักโภมสเตย์อยู่ในพื้นที่ครอบครองตามมติคณะกรรมการรัฐมนตรีและมีร่องรอยการใช้ประโยชน์ก่อนปี ๒๕๕๕ สามารถเปิดบริการบ้านพักโภมสเตย์ได้รายละไม่เกิน ๒ หลัง พื้นที่การเต็นท์ได้จำนวน ๔ หลัง และระเบียงชั้นที่ ๑ ระเบียง ส่วนบ้านพักโภมสเตย์ที่ไม่มีร่องรอยการใช้ประโยชน์มาก่อนปี ๒๕๕๕ ให้ดำเนินการรื้อถอนทั้งหมด

กรณีจึงเห็นว่า การที่ผู้ถูกร้องอนุญาตให้ผู้ประกอบการบ้านพักโภมสเตย์ จำนวน ๑๗ ราย สามารถเปิดบริการบ้านพักโภมสเตย์ในพื้นที่ [REDACTED] ได้นั้น เป็นผลมาจากการสำรวจตรวจสอบและพิจารณาโดยอาศัยหลักเกณฑ์เกี่ยวกับระยะเวลาและเงื่อนไขการครอบครองที่ดินตามมติคณะกรรมการรัฐมนตรี ข้างต้นซึ่งมีเจตนา真ให้ราชการที่อยู่อาศัยและทำการตั้งแต่เดิมในพื้นที่เขตราชพัณฑ์สัตว์ป่าเชียงดาวสามารถใช้ประโยชน์ในที่ดินเดิมได้ในระหว่างรอขั้นตอนการพิสูจน์สิทธิ ถือเป็นการจัดให้ราชการในพื้นที่สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ อันสอดคล้องกับสิทธิของบุคคลและชุมชนที่ได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๓ (๒) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผู้ร้องทั้งสองและราชการในพื้นที่จะมีสิทธิจัดการและใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยและดำรงชีพ ตามวิถีชีวิตของชุมชน แต่การใช้ประโยชน์ดังกล่าวก็ต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักความสมดุลและยั่งยืน ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย การที่ผู้ถูกร้องได้กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขสำหรับการประกอบกิจการบ้านพักโภมสเตย์ในพื้นที่ [REDACTED] ตามบันทึกข้อตกลงโดยกำหนดให้ผู้ประกอบการสามารถเปิดบริการบ้านพักโภมสเตย์ได้รายละไม่เกิน ๒ หลัง พื้นที่การเต็นท์ได้จำนวน ๔ หลัง และระเบียงชั้นที่ ๑ ระเบียง จึงเป็นมาตรการเพื่อควบคุมปริมาณบ้านพักโภมสเตย์ให้มีปริมาณเหมาะสม กับสภาพพื้นที่และการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ และเพื่อป้องกันมิให้มีการขยายตัวของธุรกิจ การท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วจนอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมภายในเขตราชพัณฑ์สัตว์ป่า เชียงดาว อันเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ร้องทั้งสองและราชการในพื้นที่ บางส่วนมีการขยายตัวเติมบ้านพักโภมสเตย์มากกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ตามบันทึกข้อตกลง การที่ผู้ถูกร้อง มีคำสั่งให้ผู้ร้องทั้งสองและราชการในพื้นที่ [REDACTED] ซึ่งประกอบกิจการบ้านพักโภมสเตย์ดังกล่าว ดำเนินการรื้อถอนบ้านพักโภมสเตย์และดำเนินคดีตามกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ จึงเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ภายใต้กรอบของกฎหมายในการคุ้มครอง บำรุงรักษา และบริหารจัดการการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ (๒) ประกอบกับก่อนที่จะมีการออกคำสั่งหรือดำเนินการใด ๆ อันเป็นการจำกัดสิทธิของราชการในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเสริมภาพในการประกอบอาชีพ ผู้ถูกร้องได้มีการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจแก่

/ราชการ...

ราชฎรในพื้นที่และมีการฝ่อนผันระยะเวลาและเงื่อนไขในการปรับปรุงแก้ไขบ้านพักโภมสเตยให้เป็นไปตามบันทึกข้อตกลงแล้ว ในขั้นนี้จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่าผู้ถูกร้องได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เห็นควรยุติเรื่อง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการกำหนดเงื่อนไขการประกอบกิจการบ้านพักโภมสเตยและการมีคำสั่งให้รื้อถอนบ้านพักโภมสเตยดังกล่าวจะเป็นการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ถูกร้อง แต่เนื่องด้วยการกระทำนั้นอาจส่งผลโดยตรงต่อสิทธิในการได้รับและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ราชฎรซึ่งอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่แต่เดิมพึงมี การกำหนดหลักเกณฑ์หรือจัดทำข้อตกลงที่เกี่ยวเนื่องกับการบริหารจัดการที่ดินหรือทรัพยากรในพื้นที่ควรพิจารณาถึงบริบทด้านความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของผู้ร้องทั้งสองและราชฎร [REDACTED]

ซึ่งเป็นชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เผ่าลីម្ពុំที่มีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย การประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ในการดำรงชีวิตและเลี้ยงดูครอบครัวย่อมมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนการประกอบอาชีพเพื่อให้สภาพความเป็นอยู่และสถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนดีขึ้น อันสอดคล้องกับตัวการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR) ที่ได้รับรองสิทธิของทุกคนในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัว ซึ่งรวมถึงสภาพการครองชีพที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง^๗ รวมทั้งควรดำเนินถึงผลกระทบต่อสิทธิของราชฎรอย่างรอบด้านและเป็นธรรม ซึ่งจากข้อเท็จจริงตามคำร้องผู้ร้องทั้งสองเป็นสมาชิกในครัวเรือนที่ได้ร่วมจัดทำบันทึกข้อตกลงในการแก้ไขปัญหาบ้านพักโภมสเตยในพื้นที่ [REDACTED]

ซึ่งมีจำนวนบ้านพักโภมสเตยทั้งหมด ๓๗ หลัง เนื่องจากครอบครัวของผู้ร้องทั้งสองมีสมาชิกในครอบครัวจำนวนมาก รวมทั้งสิ้น ๑๙ คน แต่เมื่อมีการกำหนดให้ผู้ประกอบการทุกรายต้องรื้อถอนบ้านพักโภมสเตยให้เหลือรายละ ๒ หลัง เท่ากันหมด ไม่ว่าจะมีปริมาณบ้านพักโภมสเตยแต่เดิมจำนวนเท่าไหร่ก็ตาม จึงส่งผลให้ผู้ร้องทั้งสองเกิดความรู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากหลักเกณฑ์ที่กำหนดหากเปรียบเทียบผลกระทบในเชิงปริมาณแล้ว รายได้ต่อครัวเรือนของผู้ร้องทั้งสองย่อมมีอัตราส่วนที่ลดลงจากเดิมมากกว่าผู้ประกอบการรายอื่น ด้วยเหตุนี้ การกำหนดหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขในการประกอบกิจการบ้านพักโภมสเตยหรือการดำเนินการใด ๆ ต้องเลือกใช มาตรการที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของราชฎรน้อยที่สุดและเท่าที่จำเป็น หากมีความจำเป็นต้องใช มาตรการหรือหลักเกณฑ์ดังกล่าวก็ควรซึ่งแจ้งให้

/ผู้ที่อาจ...

^๗ กติการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อ ๑๑ วรรคหนึ่ง รัฐภาคีแห่งกติการนี้รับรองสิทธิของทุกคนในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัว ซึ่งรวมถึงอาหาร เครื่องดื่ม น้ำ ไฟ และที่อยู่อาศัยที่เพียงพอ และสภาพการครองชีพที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง รัฐภาคีจะดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อประกันทำให้สิทธินี้เป็นจริง โดยรับรองความสำคัญอย่างแท้จริงของความร่วมมือระหว่างประเทศบนพื้นฐานของความยินยอมโดยเสรี

ผู้ที่อาจได้รับผลกระทบและเข้าใจอย่างชัดเจนเป็นรายบุคคล เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับราชฎร หรือระหว่างราชฎรในพื้นที่ด้วยกันเอง ดังเช่นกรณีตามคำร้องนี้

ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจุบันกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และผู้ถูกร้อง อยู่ระหว่างดำเนินการสำรวจการถือครองที่ดินของราชฎรที่อยู่อาศัยหรือทำกินในเขตราชพันธุ์สัตว์ป่าเชียงดาว และจัดทำแผนบริหารจัดการพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามมาตรา ๑๒๑ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อให้สิทธิทำกินแก่ราชฎรในพื้นที่ตามข้อตกลงแนวทางเขตบริหารเพื่อการอนุรักษ์ซึ่งเป็นมาตรการที่อาจแก้ไขปัญหาการจัดการที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดินของราชฎรและลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ดังกล่าวได้ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวຍ่อมมีผลโดยตรงต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของราชฎรในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ ดังนั้น เพื่อให้การแก้ไขปัญหาการประกอบกิจการบ้านพักโภมสเตยในพื้นที่ [REDACTED] เกิดความเป็นธรรมและสอดคล้องกับสิทธิชุมชนในการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนซึ่งได้รับการรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ จึงให้มีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ดังนี้

๔.๑ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ควรเร่งดำเนินการจัดทำแผนงานหรือโครงการในรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานของการอนุรักษ์วิถีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมดังเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ผ่าลีซู เพื่อให้สอดรับกับแนวทางในการจัดทำแผนบริหารจัดการพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามมาตรา ๑๒๑ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยให้ราชฎรในพื้นที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ทั้งการกำหนดข้อตกลงหรือหลักเกณฑ์ในการประกอบกิจการบ้านพักโภมสเตย และมาตรการป้องกันและจัดการผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

๔.๒ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ควรร่วมกับอำเภอเชียงดาว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชน [REDACTED] กำหนดหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมและเป็นธรรมในการอนุญาตให้ราชฎรเปิดบริการบ้านพักโภมสเตย โดยครร豕 Manning จำนวนสมาชิกแต่ละครัวเรือน วิถีชีวิตความเป็นอยู่และความสัมพันธ์ของคนในชุมชน รวมทั้งกรรมมีการซึ่งรายละเอียดของหลักเกณฑ์และมาตรการที่เกี่ยวข้องให้ราชฎรซึ่งประกอบกิจการบ้านพักโภมสเตยทราบเป็นรายบุคคล ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและป้องกันมิให้เกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นอีกในอนาคต

๔. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓๑/๒๕๖๔ (๖) เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๖๔ จึงมีมติให้ยุติเรื่อง และให้มีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตามข้อ ๔.๑ และข้อ ๔.๒ ของรายงานนี้ ต่อกรมอุทิyanแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กัญจนรินทร์

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางปรีดา คงเป็น

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวศามาล ไกยรุวงศ์

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายวสันต์ ภัยหลีกเลี้ยง

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อนุทิน วงศ์